

מי שאמר פרק רביעי נזיר

כה.

עין משפט גזר מצוה

לא א ב מיי פ"ג ופ"ד
מלה תמורה ה"ה:
לב ג מיי ש פ"ג ה"א
ג פ"ד ה"ה:

(א) תמורה ז: (פ"ג) סבירות
יד: ע"ש; (ב) ע"ש; ע"ש

נוסחת הריב"ן

(א) דהו: [ג] מן: [ג] קריב
אורו לרעו לפי ה':
[ד] תמורת העולה הבשר
והדס וגו' והדס וס' ולי
שלמים וזבחן יספק כו':
ה [ה] כן הו: [ו] כן הו:
[ז] כהוייתו ה':

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יבול יעלם
וכי ועלית עולותיך
תמורת עולתה הבשר
והדס וכי כדרך שאתה
טוב בשלמים: (ב) ד"ה
מ"ל כן וכו' עולה וולדות
שלמים: (ג) ד"ה אמאי וכו'
דגמרי בה מימיה בלנד:

הגהות מהר"ב

רנישבורג

[א] גמ' רבי עקיבא וכו'
כהוייתו ה'. וכו' עולותיך
א"מ ובתוס' ע"ש ד"ה
ר"ע: [ב] תוס' ד"ה (נדק)
הקדש הגה"ה יפלו
לנדבה וכו' מפני שפך
לגז כזבול שלמים וזבחין
מתניין בסמוכין כ"ל:
[ג] בא"ד לאמר דוקא
למירומי דלו יבול לנדבה
כזבול אחד מקרבנותיו
דמשמע קתם ממירומי
אבל אמר לקרבנות מירומי
לא דמשמע אכל וכו' כ"ל.
א"מ: [ד] ד"ה הבהיה
הלכה היא וכו' אל גמרי.
גמ' נמחק וכו' נאמר:
[ה] ד"ה רש"י וכו' נמיר
נגזר מלת מגזר נמחק.
וכו' נמיר א"מ: [ו] ד"ה
קמי וכו' דדין תמורת
אשם. כן דדין תמורת
אשם. נמחק. וכו' תמורת
בתמורת אשם דין אשם:
[ז] בא"ד דלכתיב אשם
ונמח וכו' השכי ה"ה. מי
הא נמחק. וכו' ויש והיה
א"מ: [ח] בא"ד ותמורת
אשם לשם עולה. מי עולה
נמחק וכו' אשם. א"מ:

הגהות התוספות

1. גמ' להיירומי. 2. כ"ל
דלא משמע. 3. מית קאמר
נמחק. 4. מית מטיב
נמחק. 5. נדל"ל ומירומי.
6. כ"ל וכו' כו'. 7. מית
שלמים נמחק. 8. כ"ל גמירי.
9. כ"ל כמחזור. 10. כ"ל
והדס. ה' כו'. 11. כ"ל
דלא.

מובן רש"י

בולדי ובתמורתם
מזבח. דלמא לאמטוב
שיקרב לנזבח, דלי לשיק
הקדש אחל לנה ל' לנמכת
הא לירושלם, הא
משמע קראי טובא השמר
כן פן טעלה עולותיך וגו'
(בבב"ד ד"ה). וימנע מיר
מים ומזון. דהא חקיים
ליה טשא ובלת (תמורה ז').
ת"ל ועשית עולותיך.
והא קרא מתיך לתיך קדשין
(שש).

א"ר יוחנן הלכה היא בניזיר. כך דהואיל וסתומין הן לע"פ שמעורבין
הן יפלו לנדבה: מותר נדר יהא לנדבה. והכא נמי כיון דהני
מעוה לא כריכי שבכר מת אהוו להו מותר ויפלו לנדבה ואין חוששין
לדמי חטאת שבהן: אמעו להני סתומין. מן דיפלו לנדבה דאין

והלא דמי חטאת מעורבין בהן א"ר יוחנן
הלכה היא בניזיר ר"ל אמר לכל נדריהם
ולכל נדרותם התורה אמרה מותר נדר יהא
לנדבה בשלמא לר' יוחנן דאמר הלכה היא
בניזיר אמטו להכי סתומין אין מפורשין לא
אלא לר"ל לכל נדריהם ולכל נדרותם
מאי איריא סתומין אפי' מפורשין אמר רבא
מפורשין לא מצית אמרת כבר פסקה⁶ תנא
דבי ר' ישמעאל² דק קדשיך אשר יהיו לך
ונדרך בולדי קדשים ובתמורתם הכתוב
מדבר מה תקנתן² תשא ובאת אל המקום
אשר יבחר ה' יבול יעלם לבית הבחירה
וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל³
ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך
כדרך שאתה נוהג בעולה נהוג בתמורתה
כדרך שאתה נוהג בשלמים נהוג בולדיהם
יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ית"ל
רק דברי ר' ישמעאל א' ר"ע אומר אינו צריך
הרי הוא אומר אשם הוא בהוייתו יהא קתני
יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים
ומזון בשביל שימותו ת"ל ועשית עולותיך
אמאי הא ולד חטאת הוא דגמירין בה מיתה
אי לאו קרא ה"א ולד חטאת בכל מקום
ולדי

יכול יעלם לזית הנחירה וימנע
מהם מים ומזון. שיכניסם לכיפה
כשביל שימותו ת"ל לאחרי ועשית
עולותיך (א) [ז] הבשר והדס על
מונח וגו' ודס וזבחין יספק על מונח
ה' אליהן והבשר תאכל לומר לך
כשם שאתה נוהג בעולה [ז] כהו
בתמורתה כדרך שנוהג בשלמים
[ז] כהו גזולותיהם. ולדומיהן לגבי
עולה לא חשבי דאין עולה כהא חלל
זכר אלז שלמים אף זכר אלז נקבה
כתיב וכן נמי באשם ליכא ולד דאיןו כה חלל זכר: ס"ל רי.

שאיך הכתוב מדבר אלל בתמורת עולה (א) ולדות שלמים ולא בולד
חטאת ותמורת אשם ודס וזבחין יספק דכתיב בקרא היינו שלמים:
ר"ע אומר אינו לר"י. למעט אשם שהרי הוא אומר אשם הוא
כהוייתו¹. ולקמן מפרש מאי קאמר: קפני יכול יעלם. כמו אמר
מר יכול יעלם ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם שטמא דכתב
רחמנא ועשית עולותיך משום הכי לא יומנו ולדי שלמים ותמורת
עולה הא אי לא כתב קרא חולי למיתה: אמאי הא גבי ולדות חטאת
הוא דגמרי (א) מיהא. בלנד בנס' תמורה (דף ק"ג א): ולא
גבי שאר ולדות קדשים ותמורתיהם: אי לאו קרא. ועשית
עולותיך הוה אמנעא ולדי חטאת מתים ככל מקום שהן:
חלל

אלל לרבי שמעון בן לקיש אפילו מפורשין דימנע מקרא מלא דבר הכתוב ואמאי תני בתמניתין מפורשין לא:

מפורשין לא מצית אמרת. דיפלו לנדבה דכבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דולד חטאת מתה ולא לנדבה וה"ו ניימא כמותר
שלה דלא ציוד חיל ולא לנדבה דהכל נקרא מותר חטאת זין ולד חטאת זין תמורת חטאת כ"ה. הכל דמפריש מפורשין
והיפר לה בעלה אף הוה דתנן דמנע עולה (דף ק"ג א). היכא דהפריש מעוה למירומי ומת והיו לו מעוה מפורשין כל אלה שאין חטאת ענינן
שם ותמורת עליהם וכו' דמני למימר דהלכה גמירי לה חטאת מתה אלא ינחל לה דבי רבי ישמעאל (דמנא) חטאת מתה
עולה ושלמים יקריבו שלמים כל אחד כדנייה כמו במשנתיו דקאמר עולה מיקרב עולה: ר"ק קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה בריש
פ' אלו קדשים דריש רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הולדות דלעולה ושלמים גופייהו לא אינטרין שהרי כבר מפורש
בויקרא זאת תורת עולה ותורת שלמים: **ואמאי** תקנתן תשא ובאת. בירושלים: יכול יעלם לזית הנחירה וימנע מהם מים ומזון כדי
שימותו. כלומר יכניסם כדרך שעושיין בולד חטאת ובתמורת חטאת דלזלו למיתה: **ת"ל** ועשית עולותיך הבשר והדם. קיפא דהאי
קרא ודס וזבחין יספק והבשר תאכל והיינו שלמים וסמין ליה האי קרא רק קדשיך לומר לך כדרך שאתה נוהג בעולה כלומר
שקריבין למונח נהוג בתמורתן וכדרך שאתה נוהג בשלמים דסיפיה דקרא איירי בשלמים דכתיב והבשר תאכל נהוג בעולה ונקט
תמורה לגבי עולה דזכר לא שייך ביה ולד וגבי שלמים דנקבה נקט ולד: **יבול** אף ולד חטאת ותמורת אשם וכו'. גבי חטאת נקט
ולד שהיא כהא נקבה וגבי אשם תמורה שהיא כה זכר והכי קאמר יבול אף בולד חטאת תמורה כהו צו דין חטאת ובתמורת אשם דין
אשם כלומר שיקרב לשם חטאת ולשם אשם תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם דלכין ורקין מיעוטי: **ר"ע אומר** אינו
צריך. דאין מציא לאשם אלא אשם ענינו: **קתני** יבול יעלם. כמו אמר מר: **ואמאי** הא גבי ולד חטאת הוא דגמירי מיתה.
דהילכתא גמירי לה דחמש חטאות מתות ואלו הן [ולד] חטאת ותמורת חטאת שמתו בעליה ושנתכפרו בעליה באתר ושעברה
שנתה והואיל ולא איירי בשלמים ועולה מהיכא מימי שימותו: **א** אף קרא הוה אמנעא ולד חטאת כ"ה. מ. שיהיה כגזולין שימותו אלא
מעולה ומשלמים יצאם לזית הנחירה: **קתני** יבול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק הא אמה אי קרא [ולד] יקריבו כו':
לכאשם הוא דאתא. לומר שאינו קרב אשם דלי לאו קרא הוה אמנעא תנהוג בתמורת אשם [כדין תמורת עולה ופרין הא נמי הילכתא]
דכל שבתחלת מתה באשם רועה לפי ר"ת דפירש כל שבתחלת מתה באשם עולה פריך הכי דמשמע [דלי לאו קרא ה"א] דדין תמורת
אשם [כדין שנתה בתמורת עולה דין עולה ויתא דהלכה בתמורת אשם לא קריבא אשם אלא עולה ומשני דולדי חטאת נמי לרין
קרא לומר [שאם קרב] חטאת ואשם קאי עלה בעשה דהכי משמע קרא תמורת עולה וולד [שלמים] יקרב כל אחד כדמיינו⁹ האי לשם
עולה והאי לשם שלמים דכתיב תשא ובאת ועשית עולותיך הבשר [ו] [הא] ולד חטאת ותמורת אשם לא תשא ותקריב לשם חטאת
ותמורת אשם לשם [ו] עולה אלא ולד חטאת מתה מהילכתא ותמורת אשם מהילכתא קריב לשם עולה לפירוש רבינו תם דבסמוך לכו'¹¹
הבא מכלל עשה עשה דאי מהילכתא הוה אמנעא הילכתא שלא יקריב חטאת ואשם ואי מקריב ליה לא מיחייב קא משמע לן קרא
ואי

נדבה והלא דמי חטאת מעורבין בהן א"ר יוחנן
הלכה היא בניזיר ר"ל אמר לכל נדריהם
ולכל נדרותם התורה אמרה מותר נדר יהא
לנדבה בשלמא לר' יוחנן דאמר הלכה היא
בניזיר אמטו להכי סתומין אין מפורשין לא
אלא לר"ל לכל נדריהם ולכל נדרותם
מאי איריא סתומין אפי' מפורשין אמר רבא
מפורשין לא מצית אמרת כבר פסקה⁶ תנא
דבי ר' ישמעאל² דק קדשיך אשר יהיו לך
ונדרך בולדי קדשים ובתמורתם הכתוב
מדבר מה תקנתן² תשא ובאת אל המקום
אשר יבחר ה' יבול יעלם לבית הבחירה
וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל³
ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך
כדרך שאתה נוהג בעולה נהוג בתמורתה
כדרך שאתה נוהג בשלמים נהוג בולדיהם
יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ית"ל
רק דברי ר' ישמעאל א' ר"ע אומר אינו צריך
הרי הוא אומר אשם הוא בהוייתו יהא קתני
יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים
ומזון בשביל שימותו ת"ל ועשית עולותיך
אמאי הא ולד חטאת הוא דגמירין בה מיתה
אי לאו קרא ה"א ולד חטאת בכל מקום
ולדי

הלכה היא בניזיר. הלכה למשה
מסיני הוא [דסתומין]
יפלו לנדבה לע"פ שדמי חטאת
מעורבין בהן ואדכרה⁵ לקמן מוכחא כשדמי חטאת דוקא מעורב
בהן [ואז] (מד' ד') נתקבלה הלכה שיפלו לנדבה אלא אם דמי עולה
ושלמים לנד מעורבין יחד לא נאמר בהן שיפלו לנדבה אלא יציא
מליין עולה ומליין שלמים: **רבי שמעון** בן יקריב אומר ר"ב נדריהם
ולכ"ל נדרותם התורה אמרה מותר נדר יהיה לנדבה. וכל קרבנות
מזיר נזדר הם באין ע"י שגדר [ז] נזדרו ואפילו חטאת וסבירא
הוא לאוקומי כמותר כי האי דבשאר מותר לא משכחת לה דאם
הפריש [מעוה] לעולה ומתורו שחולו הצהמות יכול להקריב מהם
עולה וכן שלמים כמו שהפריש מתחילה וסבירא להעמידם כמותר
סמוס כי האי חטאת עולה ושלמים מעורבין יחד:

**בשרמא לר' יוחנן דאמר הלכה היא בניזיר אמטו להכי סתומין
אין מפורשין לא.** שכן נשנית הלכה למשה מסיני

והלא דמי חטאת מעורבין
וכי ואיך יפלו לנדבה
וה"ה דהוה מצי למפרך
והלא דמי שלמים מעורבין
והוא יבוא מרמי
שלמים עולות: אמטו להכי
סתומים אין מפורשין לא
שכן קבלו הלכה למשה
מסיני. מפורשין לא מצית
אמרת כבר פסקה תנא דבי
ר' ישמעאל דולד חטאת
ותמורת חטאת למיתה
אמרת. וכו' מתו בעליה
ונתכפרו בעליה (ז) דהלכה
למשה סניי דבולות מתות
אלא דניחא ליה לאמאי
תנא דבי ר' ישמעאל
דריש להו מקראי. וכיון
דהחטאת מתה גם המעוה
כיון דבי ר' יצחק למיתה
ליו המלח. רק קדשיך
אשר יהיו לך. בתמורה פ'
ואלו קדשים ה"ק קדשיך
אלו התמורות. נ"ל
מכתיב והיה הוא
ותמורתו יהיה קודש: אשר
יהיו לך אלו הולדות נ"ל
משום דקדושים בהוייתן
ונולדו קדשים ובתמורה
הכתוב מדבר דאילו עולות
ושלמים [גופייהן] כבר
מפריש לדין. יכול יעלם
לבית הבחירה וימנע מהם
מים ומזון בשביל שימותו
כדרך ששעושיין בולד חטאת
בתמורת חטאת ולמיתה
אולא. תלמוד לומר ועשית
עולותיך הבשר והדם.
ובסיפיה דקרא נמי כתיב
דס ובחין יספק [והבשר]
תאכל והיינו שלמים:
כדרך שאתה נוהג בעולה
תנהוג בתמורתה וכדרך
שאתה נוהג בשלמים
תנהוג בולדין ותמורתן יכול
אף ולד חטאת ותמורת
אשם כן. לא הוכיח באשם
ולד דאשם בא זכר ומשום
דנקט באשם א' נקט
בתמורת נמי א': תלמוד
לומר רק למעוטי ולד
חטאת ותמורת אשם ר"ע
אומר אינו צריך מיעוטי
לאשם: ואמאי גבי ולד
חטאת הוא דגמירי דהא
מסניי אבל עולה ושלמים
מדלגי הלכתא בחטאת
אבל אינו לא: הוה אמנעא
ולד חטאת בכל מקום וכו'
ואי הוה כתיב תשא ובאת
ולא הוה כתיב ועשית

ועולותיך ה"א דהלכה היא בחטאת למות בכל מקום ומתשא ובאת הוה דרשי' דשאר ולדי קדשים ימורו בבית הבחירה:
(א) נראה דחסר כאן ו"ל ו"ה דהוי מני למימר דלמ"מ הוא דכלוה וכו'.